

UN PERGAMENT SLAVON DIN PRIMA JUMĂTATE A SECOLULUI AL XVII-lea

DIMITRIE GH. IONESCU

Printre documentele românești din secolele al XVIII-lea și al XIX-lea, aflate în posesia unei vechi și numeroase familii, Conta (azi Contescu), din satul Lipia—Buzău, se găsește un frumos pergament slav din secolul al XVII-lea.

Cuprinsul. Matei Basarab Voievod întărește, la 10 mai 1641, lui Dragomir și lui Lupu din Gomoești mai multe ocine și vii de mică întindere, cumpărate în dealul Lipiei, în Cacalet și în Gomoești. Hotarele neexprimate. Credința domnului și a boierilor.

Original slav, pergament gros (37 X 27) avind marginile neregulate; act solemn, scris într-o cursivă citeață și frumoasă, puțin deteriorat la colțuri din cauza împăturirii; invocația simbolică împreună cu inițiala sînt împodobite cu înflorituri în roșu și negru; celelalte majuscule, în roșu; pecetea aplicată pe hîrtie cusută cu fir de mătase roșie, căzută; subscrierea autografa a domnului în cerneală neagră peste monograma în roșu.

Dăm textul, traducerea și citeva note explicative.

Милостїю вѣжію Іу Матєу коєвода и господинѣ вѣсон землн Уггров-
владїтїскоє, вѣск велїкаго и прѣдвоєраго стараго покоїнившѣ Іу Басараб коєвода.
Дакат господетко ми сїю покєлѣнїю господетко ми¹ Драгомирок
и Дсп вт Гомоєци, вт сѣдетєв Бѣз, и съ нїх сыновн сн елїц нм богѣ даст,
їакоже да мѣ ест оу дѣлѣа Днїїєн трн погоанє за виноградоу и половино и сѣс
ѣ, сежєнн за вчинѣ оу поля, елнка сє Хтет изєрат, пшєже нм сѣт покѣпнл
Драгомир и Дсп сїє г. погоанє за лоз и тезн ѣ. сежєнн за вчинѣ вншє пис вт
над Стѣнгачѣ и вт над Бѣгарю вт Днїїю за хдс. аспрн гвт. вѣжеже вт при
днїє Мїхнєв коєвѣд. *И продаа ест вни за доєрколю и внл ест тогда ладѣ-
мѣшарн по нмє Вонко Тѣркнїлѣ и Драгомир Ботое. И пак покѣпншє Драгомир
вт над Блладоул Снтѣв ѣ дѣлѣа Днїїєв а. погон за виноградоу и сѣс а. сежєнѣ
за вчинѣ ѣ поля за а. аспрн гот. И покѣпншє Драгомир и Дсп ѣ дѣлѣа
Днїїєн а. погон за лѣвїє и єднл половино за чєдєрѣтє и сѣс а. сежєнѣ за
вчинѣ оу поля вт над Батое за хатн. аспрн гвт. И пак покѣпнл Драгомир и
Дсп вчинѣ оу Какалєцн лан вт дєл Барєѣлѣкє сежєнн кѣ. елнка сє хтїт изєрат
вт над Барєѣлѣ за хр. аспрн гвт. И пак покѣпнл Драгомир и Дсп вчинѣ ѣ
Какалєцн вт дєл Барєѣлѣкє сежєнн л. вт над Мѣнїлѣ и вт над Стѣнїлѣ
елнка сє хтєт изєрат за ц. аспрн гот. И внлн сѣт ладѣмѣшарн: Строе кѣпїтан
и Плєвїцѣ и Баснлїє и Стѣїка Балнїкѣв. И пак покѣпнл Драгомир вт дєл Пѣшнїкєкѣ вт
над Блладоул Мрѣзѣкѣ кѣс сежєнн за вчинѣ вт посѣдє елнка сє хтєт изєрат за хдх

¹ Cuvintele subliniate sînt scrise în original de două ori.

аспри гот и билн сѣт сведетелѣи: Къранг и Балика и Драгомир Къинеле. И пакиже покъснише Драгомир учинѣ с Гомоеци шт над Яна и шт над вратом си Дима шт дел оудрѣскѣ дѣ. сежени за учинѣ елика се хтет избрат за ф. аспри гвт. и бил ест аддѣмъшари: Ялвѣцѣ и Драгомир Ялвѣцѣкѣс и Баснаѣ при днѣ Мухни коекода. И пак покъсни Дѣна и Драгомир шт Гомоеци учинѣ с Гомоеци десет сежени за учинѣ и половино шт над Грозѣ и шт над дѣщерам си Марика за х. аспри гвт. сѣс запис за прѣданѣ къ лѣт $\times$ зрмд и сѣс сведетелѣи написани с запис. И пак покъсни Драгомир сынѣ Дѣналок шт Гомоеци шт дел Ялвѣцѣкѣс десет сежени за учинѣ шт над Драгомир сынѣ Бѣнек шт Гомоеци за х. аспри гвт сѣс запис за прѣданѣ къ лѣт $\times$ зрмс и бил ест тогда аддѣмъшари на имѣ: шт Бѣзѣс Ялвѣцѣ къльраш и шт Тѣбѣръщѣ Дѣна сынѣ Стоек и шт Гомоеци Баснаѣ сынѣ Кърангов и Стоѣка сынѣ Баликѣкѣ и Ялвѣс сынѣ Мръзек и шт Бѣлишорѣ Дѣниль сынѣ Гергек. И пак покъсни Драгомир сынѣ Дѣналок шт над Неделѣк сестра Иванѣк и Ѡ целѣек с дѣла Дипѣи дел на за киноград д. погон за киноград, половино работал а половино цѣланѣ за $\times$ вѣ. аспри гот сѣс запис и сѣс сведетелѣи на им: шт Янѣм Батое и Дѣмитроѣс и Драгомир и шт Бѣз Ялвѣцѣ стегар и Баснаѣ Крълангов. И про- дадохе сѣи книше речени именитѣ людѣе нише учине и киноградѣе шни за нишемо довромколю и сѣс сзнанѣ късѣм мерѣиашом тт изгор и шт издол и шт шкрѣстним мѣстом и шт пред господетко мн. Сего дадох сѣм и господетко мн Драгомировк и Дѣна икоже да на сѣт учинѣ дѣдѣно и къ вѣхав синовим и вѣском и прѣвнѣчетом и не шт кожеждо непоколѣким по [о]рнзмо господетко мн. Сеже оубо и сведетелѣи поставакѣм господетко мн: жѣпан Баснаѣ кел Бан Кралевскѣи и жѣпан Хризѣ кел двирник и жѣпан Гангорѣе кел логофет и жѣпан Радоуа кел вѣстниар и жѣпан Прѣда кел снатар и Драгомир кел ключар и Ѡкол кел столаник и Радоуа кел комис и Бѣсѣнна кел пѣхарник и жѣпан Костандин кел постеланик. И исправник Гангорѣе кел логофет и написах аз Дѣпѣдат логофет къ на столни град Тръговице месеца маѣ ѣ дѣни. И шт Ядама до сѣлѣ теченѣ лѣтѣом къ лѣт $\times$ зрмѣ.

† Іw Матѣю коекода, милостію божію господнѣ.

Іw Матѣю коекода = semnătura voievodului.

Traducere: Din mila lui Dumnezeu, Io Matei voievod și domn a toată țara Ungrovlahiei, nepotul marelui și prea bunului, bătrînului, răposatului Io Basarab voievod. Dă domnia mea această poruncă a domniei mele lui Dragomir și lui Lupul din Gomoesti¹, din județul Buzău și cu fii lor, cîți le va da Dumnezeu, ca să le fie în dealul Lipiei² trei pogoane și jumătate de vie și cu 5 stînjeni de ocină în cîmp, cît se va alege, pentru că și-au cumpărat Dragomir și Lupul aceste trei pogoane de vie și acești cinci stînjeni de ocină, mai sus scrîși, de la Stîngacea și de la Sugarii din Lipia, pentru 4200 aspri gata, încă din zilele lui Mihnea voievod. Și au vîndut ei de bună voie. Și au fost atunci aldămășari, anume: Voicu Tărcăilă și Dragomir Botoc.

Și iarăși a cumpărat Dragomir de la Vladul lui Sită în dealul Lipiei un pogon de vie și cu un stînjen de ocină în cîmp, pentru 1000 aspri gata.

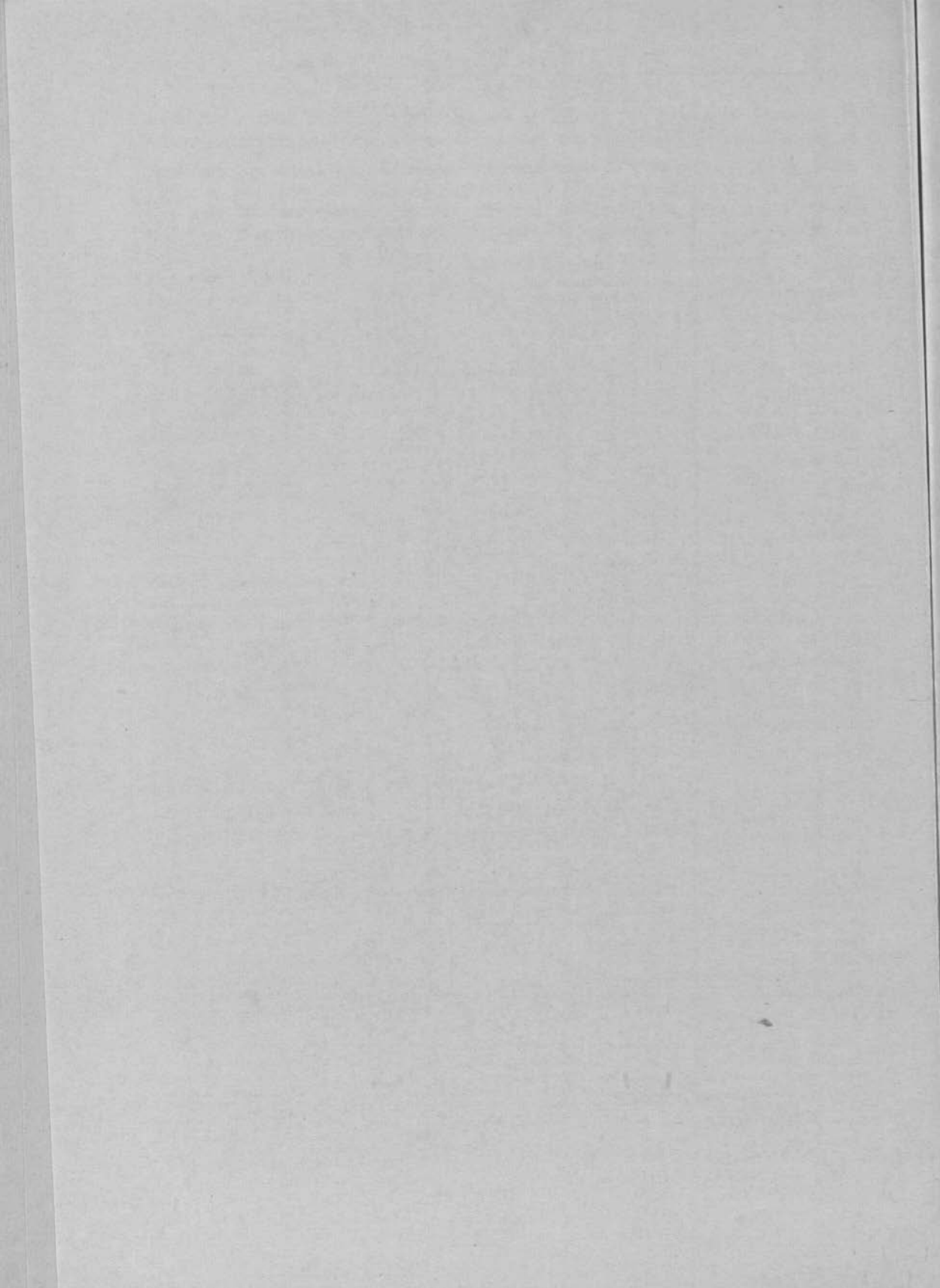
Și iarăși au cumpărat Dragomir și Lupu în dealul Lipiei un pogon și jumătate dintr-un sfert (de pogon) de vie și cu un stînjen de ocină în cîmp, de la Batoc³ pentru 1350 aspri gata.

¹ Apare pentru prima oară într-un document din 7 august 1569 (DIR, B., sec. XVI, vol. III, p. 322); azi, comună rurală în raionul Buzău.

² Întîlnit în documentul din 5 ianuarie 1549 (op. cit., vol. II, p. 389).

³ Așa în original, pentru Botoc.

Și iarăși au cumpărat Dragomir și Lupu ocină în Cacaletți¹, însă din partea lui Barbu 21 stinjeni cît se va alege de la Barbu, pentru 2100 aspri gata.

Și iarăși au cumpărat Dragomir și Lupul ocină în Cacaletți, din partea lui Barbu 30 stinjeni, de la Mănilă și de la Stănilă, cît se va alege, pentru 900 aspri gata; și au fost aldămășari: Stroe căpitan și Albuță și Vasilie și Stoica lui Balică.

Și iarăși a cumpărat Dragomir, din partea Păunească, de la Vladu Mîrzea 26 stinjeni ocină de peste tot, cît se va alege, pentru 1600 aspri gata; și au fost martori: Cîrlig și Balică și Dragomir Cîncele.

Și iarăși a cumpărat Dragomir ocină în Gomoești de la Ana și de la fratele-său Dima, din partea Udrească, 11 stinjeni de ocină, cît se va alege, pentru 500 aspri gata; și au fost aldămășari: Albuță și Dragomir al lui Albuță și Vasilie, în zilele lui Mihnea voievod.

Și iarăși au cumpărat Lupu și Dragomir din Gomoești ocină în Gomoești 10 stinjeni și jumătate de ocină de la Grozea și de la fiică-sa Mărica, pentru 600 de aspri gata, cu zapis de vînzare din anul 7144 (1636) și cu martori scriși în zapis.

Și iarăși a cumpărat Dragomir, fiul lui Lupul din Gomoești, din partea Albuțească, 10 stinjeni de ocină de la Dragomir, fiul lui Bunea din Gomoești, pentru 600 aspri gata cu zapis de vînzare din anul 7146 (1638). Și au fost atunci aldămășari, anume: din Buzău, Albuță călăraș, și din Tăbărăști² Lupul, fiul lui Stoe, și din Gomoești Vasilie, fiul lui Cîrlig și Stoica, fiul lui Balică, și Albul, fiul lui Mîrzea, și din Bălișoară³, Dănilă, fiul lui Gherghie.

Și iarăși a cumpărat Dragomir, fiul lui Lupul, de la Nedelea, sora lui Ivan și a lui Oțelie în dealul Lipiei partea lor de vie, un pogon de vie: jumătate lucrat și jumătate țelină, pentru 2400 aspri gata cu zapis și cu martori, anume: din Lipia, Batoe⁴ și Dumitru și Dragomir, și din Buzău: Albuță stegar și Vasile al lui Cîrlig.

Și au vîndut acești mai sus ziși și numiți oameni ale lor ocine și vie, ei de bună voia lor și cu știrea tuturor megieșilor din sus și din jos și din jurul locului și din naintea domniei mele.

De aceea, am dat și domnia mea lui Dragomir și lui Lupul ca să le fie lor ocină dedină și de ohabă fiilor și nepoților și strănepoților, și de nimeni neclintit, după porunca domniei mele.

Iată dar și martori punem domnia mea: jupan Vasilie, mare Ban al Craiovei, și jupan Hrizea, mare dvornic, și jupan Gligorie, mare logofăt, și jupan Radu, mare vistier, și jupan Preda, mare săpătar, și Dragomir, mare clucer, și Socol, mare stolnic, și Radu, mare comis, și Vucina, mare paharnic, și jupan Costandin, mare postelnic și ispravnic, Gligorie, mare logofăt.

Și am scris eu, Lepădat logofăt, în orașul de scaun Tîrgoviște, luna mai 10 zile, și de la Adam pînă acum 7149 (1641).

+ Io Matei voevod, din mila lui Dumnezeu domn.

★

Cuprinsul documentului este interesant, deoarece aruncă lumină asupra felului în care se prelungeste pînă pe la mijlocul secolului al XVII-lea procesul formării marii proprietăți agrare, început cu mult înainte, atît în Țara Românească, cît și în Moldova. Dragomir, împreună cu tatăl său Lupu, — țărani mai înstăriți din Gomoești —, achiziționează⁵ într-un interval destul de scurt, de la alți 13 țărani copleșiți de nevoi, 7 pogoane de vie și 115 stinjeni de ocină, plătind 17.050 de aspri. Unii dintre țărani își vînd micile lor proprietăți individuale, desprinse mai înainte din pămîntul obștesc, alții și le aleg atunci din obște. Merită a fi reținută creșterea progresivă a valorii pămîntului de la cîmpie în spre regiunea deluroasă, unde densitatea mai accentuată a populației ridică brusc prețul mediu al pogonului sau al stinjenului de ocină (la Cacaletți, în cîmp, stinjenul de ocină se cumpără cu 30 aspri, în timp ce la Lipia, în deal, cu cîteva sute). Notăm că satele menționate în document intră în zona de aprovizionare apropiată a orașului Buzău.

Dintre antroponime, prezintă interes prin raritatea lor: Botoe, Oțelie și Sugariu.

¹ Menționat în documentul din 15 iulie 1609 (op. cit., sec. XVII, vol. I, p. 401), și, în continuare, destul de frecvent în documente. În 1846 exista încă (Arh. St. Buc., XIX/12), dar, treptat, e înlocuit cu Albești, — comună rurală în raionul Buzău.

² Atestat în documentul din 15 aprilie 1612 (op. cit., vol. II, pag. 54); azi comună rurală în raionul Buzău.

³ Toponimic întilnit în doc. din 7 august 1569 (op. cit., sec. XVI, vol. 3, pag. 322); în 1846 există încă (Arh. St. Buc., XIX/q11), dar, treptat, e înlocuit de Budișteni, azi cîtun al comunei Costești — Buzău.

⁴ Iarăși Batoe pentru Botoe.

⁵ Dragomir cumpără, la 4 mai 1656, de la Cremene și fiii săi popa Mitrofan și Neagoe, 40 stinjeni de ocină la Pîrsoveni, pentru 1700 aspri, pe care o revinde în aceeași zi lui Moise, căpitan de roșii (Arh. St. Buc., Episcopia Buzău, LXXII/20 și 25). Aceiași Dragomir mai vînde în anul următor, adică la 16 febr. 1657, căpitanului Moise încă 10 stinjeni ocină pentru 600 de bani, spune documentul (*Ibidem*, f. 21). Este cert că ne aflăm în fața unor acte de misitie, mijlocite de Dragomir, în schimbul unor însemnate cîștiguri.